

Forhistorien for domstolen: Sagen om Kennewick-manden¹.

Ole Høiris

Kan man forestille sig, at den del af danmarkshistorien, der omhandler danskernes oprindelse, om nogle år vil blive formuleret på følgende måde: "Indvandringen til Danmark kom fra de områder, der nu er Tyskland, for ca. 12.000 år siden ifølge en flertalsafgørelse i Højesteret, hvor flertallet af dommerne er udpeget under en socialdemokratisk regering. Efter en behandling i den særlige klageret kom der fire år senere en ny afgørelse, truffet af Højesteret på et tidspunkt, hvor flertallet af dommerne er udpeget under en konservativ regering. Ifølge denne afgørelse kan den oprindelige indvandring til Danmark fastsættes til at være sket umiddelbart efter syndfloden og fra Norge."

Nej, det er i dag vanskeligt at forestille sig, at danskernes oprindelse skulle kunne være et domstolsspørgsmål. I dag vil de fleste vel betragte det som noget, arkæologer og den slags folk finder ud af på trods af, at det jo er et meget vigtigt spørgsmål for vor identitet og nationale sammenhold. Og måske bliver dette spørgsmål på et eller andet tidspunkt for vigtigt til at blive afgjort af arkæologer, som jo hverken er folkevalgte eller udpeget og bemyndiget af en folkevalgt forsamling.

Denne problematik, som endnu ikke er nået til Danmark, men som lige nu er meget aktuell i U.S.A., skyldes ikke mindst, at den videnskabelige sandheds autoritet er blevet undermineret af den kulturel relativisme, der hævder de mange sandheders lige status eller gyldighed, blot de kan henføres til en kultur. I dette politisk korrekte landskab er videnskaben blevet reduceret til en for den moderne vestlige kultur speciel form for kulturel sandhedslegitimation, som i og med dens kulturelle væsen ikke kan hævde større autoritet i forhold til sandheden end andre kulturers forskellige religioner, myter osv. Når de forskellige sandheder så bringes i konfrontation med hinanden, er der kun markedet, medierne eller, som nævnt, domstolene tilbage til at afgøre sandheden. Nu bliver sandheden afhængig af, hvem der har de fleste penge, de bedste advokater eller de bedste forbindelser til politikere og medier. Et fint eksempel herpå er en sag, som har kørt siden midten af 1996 i U.S.A., og som drejer sig om, hvem der skal have retten til at bestemme over fortiden, herunder ikke mindst den oprindelige indvandring til Amerika.

En gammel europæer?

Det hele begyndte søndag den 28. juli 1996, da Will Thomas og Dave Deacy, mens de var tilskuere til et hydroplanrace, fandt et brunligt kranie ved Columbiaflodens bred i nærheden af Kennewick. Da de havde set løbet, overgav de kraniet til politiet,

¹ Materialet til sagen kan findes på www.oregonlive.com/special/kman/ og www.kennewick-man.com/news/index. Herfra er der links til sagens mange dokumenter og rapporter samt til de forskellige interessegrupper, herunder indianernes hjemmesider.

som samme dags eftermiddag drog ud til stedet og fandt nogle flere knogler. Stedet blev nu afspærret med henblik på en mordundersøgelse. Retsantropologen James C. Chatters undersøgte knoglerne og kunne konstatere, at de var 100-150 år gamle, og at hovedformen og tænderne viste, at det drejede sig om en mand på 1,70-1,76 m. af europæisk afstamning, som var død i en alder af ca. 50 år - sandsynligvis en nybygger, der var blevet begravet i sin baghave. Chatters bemærkede et stykke af en stenspydspids i højre bækkenben, hvad der fik ham til at få skelettet DNA- og kulstof 14-analyseret. I august forelå resultatet af dateringen: Denne 'europæer' var mellem 9.300 og 9.600 år gammel. Med den alder - ældre end 1492 - blev det også ifølge amerikansk lov, "Native American Graves and Repatriation Act" (NAGPRA) fra 1990, umiddelbart til resterne af en 'Native American', det vil sige en indianer. Denne lov fastlægger, at alle ceremonielt gravlagte menneskelige rester og genstande i forbindelse hermed, som historisk eller forhistorisk kan forbindes med nutidige indianerstammer, tilhører disse, hvis de bliver fundet efter lovens ikrafttræden. De gravrester fra såvel mennesker som genstande, der ikke kan henføres til nogen stamme, overlades det til indenrigsministeren at træffe afgørelse om efter indstilling fra et af indenrigsministeren udpeget syv-mands-råd med repræsentanter for indianerne (3 medlemmer, hvoraf de to skal være traditionelle religiøse ledere), videnskaben og museerne (3 medlemmer) samt en person, som alle parter er enige om, er egnet.

En gammel indianer?

På baggrund af NAGPRA forlangte indianerne ved næstformanden for Yakama Indianernationens Stammeråd, Jerry Meninick, på vegne af de fem stammer, Yakama, Umatilla, Nez Perce, Colville og Wanapum at få knoglerne udleveret til en øjeblikkelig genbegravelse, for behandling af resterne af forfædrene var en yderst hellig sag for indianerne. Ingeniørtropperne i Walla Walla, der havde retten til knoglerne, fordi de var fundet i et område, som militæret administrerede, ønskede ikke at få problemer med indianerne, så alle videre undersøgelser af knoglerne blev stoppet, og man udtalte, at man var indstillet på at overgive Kennewick-mandens rester til indianerne, så han kunne blive begravet igen.

Indianernes interesse i hurtigst muligt at få Kennewick-manden begravet var klar, for var Kennewick-manden en indianer, havde indianerne retten til ham og til at behandle ham i overensstemmelse med, hvad de kunne blive enige om, var deres traditioner eller skikke, og var han europæer, truede han indianernes status som efterkommere af de oprindelige folk i området. Men skelettets høje alder og specielle træk samt det, at det var næsten komplet, gjorde samtidig Kennewick-manden yderst interessant for videnskaben. Analyser af dette skelet kunne bidrage væsentligt til at klarlægge den tidligste indvandring til Amerika og livsformerne i disse tidlige tider. En række antropologer ønskede således skelettet udleveret til nærmere undersøgelse.

Kampen om udleveringen

Med henvisning til, at Kennewick-manden var deres forfader, mente indianerne repræsenteret ved Umatillastammen at have retten til fundet og dermed retten til at begrave det efter deres traditioner, uden at videnskaben fik adgang til det. Som lederen Al Halfmoon udtrykte det, så havde skelettets alder intet med den sag at gøre. En religiøs leder, Armand Minthorn, fremstillede indianernes synspunkt i en pressemeddelelse i september 1996, hvor han slog fast, at indianernes mundtlige

tradition gik 10.000 år tilbage og således dækkede Kennewick-mandens tid. Og denne tradition beviste, at stammerne havde levet i området siden verdens skabelse, hvorfor ideen om indvandring til Amerika helt måtte afvises. Dertil kom, at NAGPRA ifølge Minthorn fastslog, at hvis direkte efterkommere af gravlagte indianere ikke kunne identificeres, skulle knoglerne overgives til den stamme på hvis land, fundet var gjort. Yderligere tog Minthorn afstand fra, at Kennewick-manden skulle være europæer, idet både dyr og mennesker jo ændrede sig gennem tiden i tilpasningen til omgivelserne. Deres gamle havde ligeledes berettet, at indianerne ikke altid havde set ud som i dag. At en genbegravelse skulle føre til, at historiske vidnesbyrd blev udsløtt, afviste Minthorn med henvisning til, at indianerne kendte deres historie, som var blevet overgivet dem af deres ældre, og som blev fremstillet i deres religion.

Ingeniørtroppernes advokater var som nævnt enige i, at Kennewick-manden tilhørte indianerne, omend advokaterne begrundede deres stillingtagen med henvisning til NAGPRA. Men af hensyn til eventuelle andre krav i knoglerne, fastsatte militæret en frist for indsigelser eller krav på skelettet til den 23. oktober 1996.

Nu blandende kongresmedlem Doc Hastings sig og krævede med henvisning til knoglernes alder og enestående sjældenhed, at de blev undersøgt videnskabeligt i stedet for at blive overgivet til indianerne på baggrund af udokumenterede påstande om kulturel forbindelse. Selv om dele af NAGPRA-loven kunne angå skelettet, mente han dog, at en afgørelse måtte afvente en endelig bestemmelse af Kennewick-mandens oprindelse eller afvente, at Kongressen havde haft lejlighed til at undersøge sagen. Flere landspolitikkere blandede sig og henviste til, at skelettet stammede fra enten en europæer eller repræsentanter for en nu uddød befolkningsgruppe, og i begge tilfælde havde indianerne ifølge NAGPRA ikke retten til knoglerne.

Om Kennewick-manden var indianer, som indianerne med henvisning til deres myter og religion mente, eller om han var noget andet, kunne jo afgøres videnskabeligt ved en DNA-analyse. Men imod en DNA-analyse fremhævede indianerne, at den ville kræve ødelæggelse af noget knogle, hvad der igen ville ødelægge den dødes tilværelse, når de døde efter denne verdens undergang ville rejse sig og leve i en ny verden. Sagens afgørelse forudsatte således netop den undersøgelse, som indianerne satte sig imod. Herved blev konflikten ikke kun en kamp mellem religion og videnskab, men også en kamp om, hvem der skulle have kontrollen over fortiden. Som Jerry Meninick, viceformand for Yakama Indianer Nationens stammeråd, sagde det, så kunne antropologerne jo studere deres egne knogler.

En gammel nordbo?

Den 23. oktober skulle sagen afgøres, og her blandede en ny gruppe sig med krav på de gamle knogler. Det var asatroens dyrkere fra Californien. Disse Odin- og Thordyrkere ønskede knoglerne undersøgt, fordi de ønskede knoglerne udleveret, hvis Kennewick-manden stammede fra de nordeuropæere, som asadyrkerne betragtede som deres forfædre. Også for asadyrkerne var forfædrenes knogler en alvorlig og hellig sag, for forfaderdyrkelse var et centralt element i deres tro. Med henvisning til de mange krav om udlevering samt til den tvivl, der var rejst om NAGPRA's gyldighed, valgte militærets repræsentanter at udsætte afgørelsen om udlevering.

Procedure

Der var nu relativt stille om sagen et par måneder, og næste trin var en retshøring, som blev fastlagt til 3. februar 1997 ved retten i Portland. Resultatet blev, at tre parter blev accepteret som havende krav i Kennewick-manden eller "Oid-pa-ma-na-ti-thayt" - "Den gamle", som indianerne kaldte ham: Indianerne, antropologerne og asadyrkerne. Men retten under dommer John Jelderks afviste at tage stilling til udleveringen, før militæret havde besluttet sig til, hvem det ville udlevere knoglerne til. Og dommer John Jelderks opfordrede militæret til hurtigt at træffe denne beslutning. Herefter kunne de tabende parter gå til retten med deres krav.

Fredag den 27. juni 1997 kom så endelig dommer Jelderks' skriftlige beslutning. Heraf fremgik det, at NAGPRA ikke havde taget højde for, at hvide mennesker vandrede rundt langs Columbiafloden for 9.200 år siden, og at alder i sig selv ikke forbandt skelettet med nulevende indianere. Militærets argument om, at den spydspids, der sad i Kennewick-mandens hofte, var typisk indiansk, var ikke noget bevis på, at Kennewick-manden var indianer. Han kunne blot være blevet dræbt af en indianer - en tidlig og omvendt udgave af cowboy-indianer billedet. Og så blev militæret kritiseret for fra starten at holde med indianerne.

Et år og en dag efter fundet af Kennewick-manden kom sindene igen i kog, idet det blev opdaget, at militæret i hemmelighed flere gange havde ladet indianerne komme ind til knoglerne og afholde religiøse ceremonier, på trods af at de havde hævdet, at ingen fik adgang til knoglerne, før sagen var afgjort. Nu forlangte også asadyrkerne en tilsvarende ret til at dyrke deres forfader. Det fik de, og da pressen viste stor interesse for sagen, foretog disse efterkommere af de gamle vikinger to ceremonier for "Den der har rejst langt", som de kaldte ham. Den første foregik inde ved knoglerne for at ære denne forfader og for at fornemme det budskab, som han bragte til sine efterkommere. Dette budskab var dog ikke så klart, at det umiddelbart efter kunne refereres til pressen. Der skulle drømmes om det og tænkes over det først, som kultens leder, Steve McNallen, udtrykte det. Et problem havde også været, at asadyrkerne ikke måtte nyde alkohol i det militære lager, hvor "Den der har rejst langt" befandt sig. Derfor havde de måttet erstatte mjød med æblejuice. Den anden ceremoni var en Odin-blotceremoni i fuld offentlighed og med pressens tilstedeværelse tæt på fundstedet.

Arkæologi kontra naturbevarelse

I mangel på adgang til knoglerne og også efter almindelig procedure ønskede videnskabsfolkene at foretage en nærmere undersøgelse af stedet, hvor Kennewick-manden var fundet. Dette initiativ kunne også bringe militærets undersøgelser videre, idet de jordlag, Kennewick-manden blev fundet i, måske kunne svare på nogle af de spørgsmål, militæret skulle undersøge. Men militæret var imod. Det havde nemlig andre planer med området. Det sted, hvor Kennewick-manden var fundet, skulle beskyttes mod flodens erosion og derfor dækkes med flere tons cementbrokker.

Ideen med at forsøge at løse analyseproblemet ved at undersøge de omgivelser, Kennewick-manden blev fundet i, tiltalte nogle af indianerne. I midten af oktober 1997 kunne umatillasstammens repræsentanter meddele, at de ikke kunne støtte den foreslåede udgravning, men at de, hvis udgravninger var absolut nødvendige, havde et alternativt udgravningsforslag, som tog hensyn til, at også andre kunne være begravet i området. Endelig foreslog de en række videnskabsfolk

til at udføre undersøgelserne. Efter lange forhandlinger mellem de involverede blev det fastlagt, at tre grupper af videnskabsfolk, en gruppe fra ingeniørkorpset, en gruppe fra Washington State University og en gruppe udpeget af Umatilla Indianerføderationen kunne lave en forundersøgelse i december under ledelse af militærets geolog Lillian Wakeley.

Indianerne var dog ikke længere alene i deres modstand mod videnskabelige undersøgelser. J. D. Forbes, en professor emeritus fra Californien med speciale i indianske studier og antropologi, udtalte, at det hele drejede sig om nogle europæeres ønske om at blive indfødte ved at være kommet først. At der således også var identitetspolitik i sagen fra de europæiske videnskabsfolk var klart for Forbes. Og som indianerne kendte Forbes forhistorien. Mennesket var skabt af Gud. Hvor mange tusinde år, det var siden, kunne være ligegyldigt, så en undersøgelse af Kennewick-manden var ikke vigtig.

Ved årsskiftet 1997-98 var den største trussel mod videre undersøgelse imidlertid ikke en aldersbestemmelse af Guds gerninger, men militærets idé om at sikre området mod erosion. Planerne herom blev sendt til antropologernes advokat - modtaget fredag d. 26. december med svarfrist mandag den 28. december. I det foreløbige svar gjorde advokaten opmærksom på, at den tiltænkte sikring med tonsvis af klippestykker i et lag på ca. én meter, kastet fra en helikopter, ville ødelægge området til skade for fremtidige undersøgelser, ja gøre sådanne undersøgelser umulige. Dertil klagede han over svarfristen samt over, at indianerne var blevet informeret langt tidligere. Også asadyrkerne protesterede over såvel militærets planer som den korte svarfrist. Kampen kom nu i voksende omfang til også at dreje sig om at forhindre militæret i bogstavelig talt at lægge lag på den del af sagen.

Militærets argument for at 'sikre' stedet var, at de mange tons klipper og brokker ville sikre muligheden for fremtidige analyser og fremme fiske- og dyrelivet i området. Denne holdning blev varmt støttet af indianerne, som ikke ønskede nogen videre undersøgelser af stedet, mens asadyrkerne og videnskabsfolkene var imod. I Washington forsøgte senator S. Gorton at redde stedet ved at få gennemført en lov, der forbød tildækningen. For at få loven hurtigt igennem, fik Gorton den bundet på eller lagt ind i en lov om nødhjælp i milliardklassen, som stort set var færdigforhandlet og derfor kunne forventes at gå hurtigt igennem Kongressen og Repræsentanternes Hus. Men torsdag den 19. marts 1998 gav Det nationale råd for bevarelse af historiske steder militæret medhold, og problemet var nu, om militæret kunne nå at dække stedet til, før den lov, der ville forbyde dem det, kunne komme gennem Kongressens lovmaskine. Og det kunne militæret. Den 6. april - efter at en indianer havde foretaget en trommeceremoni - indledtes et "tæppebombardement" af området fra helikopter med jord og brokker. Herved kunne det, som den rådgivende arkæolog Alan Stanfill forklarede, forhindres, at vigtige genstande forsvandt eller blev vasket væk af floden.

Militæret opgiver

I januar 1998 begyndte resultaterne af decembers forundersøgelse at vise sig. Chatters lagde ud med at fastslå, at Kennewick-manden ikke var blevet begravet på stedet. Jordprøverne viste, at han formentlig var blevet skyllet hen til det sted, han blev fundet, ligesom liget kort efter døden synes at have været udsat for hundes angreb. Også militæret var kommet lidt videre. Det havde rejst 17 spørgsmål vedrørende fortolkningen af NAGPRA, og af svarene fra Indenrigsministeriets

arkæolog, F.P. McManamon, fremgik det, at NAGPRA var gældende for alle menneskelige efterladenskaber fra tiden før Columbus - og således også for Kennewick-manden, hvad enten han var indiansk eller ej, samt at man kunne foretage en videnskabelig undersøgelse af knoglerne, hvis det var nødvendigt for at finde ud af, om der var tale om en indfødt amerikaner.

Efter at militæret nu meget længe ikke havde kunnet finde ud af, hvem det skulle udlevere knoglerne til, overtog indenrigsministeriet med McManamon som leder sagen. McManamon gik systematisk til værks. Første spørgsmål var, om Kennewick-manden hørte ind under loven. Var han en 'Native American', det vil sige fra før 1492? Og hvis Kennewick-manden var fra før 1492, kom det næste spørgsmål, nemlig hvilken nutidig indfødt gruppe, der var hans efterkommere, og som sådanne havde retten til at få ham udleveret. Da asadyrkerne ikke blev regnet som en indfødt gruppe, protesterede de naturligvis indædt over på den måde at blive diskrimineret i forhold til indianerne. Her var fundamentale, amerikanske borgerrettigheder på spil.

Indenrigsministeriets salamiplan

Den 12. maj 1998 forelå indenrigsministeriets plan for undersøgelse af "The remains", som Kennewick-manden, "Den gamle" eller "Den der har rejst langt", her blev betegnet. Kernen i undersøgelsen var, at der skulle laves alle de detaljerede undersøgelser af skelettet, som ikke krævede nogen form for ødelæggelse. Først hvis dette ikke var nok til endegyldigt at bestemme, om "The remains" kom ind under NAGPRA, skulle andre analyser som f.eks. kulstof-14 og DNA-analyser, som medførte destruktion af små dele af "The remains", tages i brug. Hvor dette skulle finde sted, var så det næste spørgsmål. I maj blev det opdaget, at indianerne havde fjernet og begravet en af Kennewick-mandens knogler på trods af den militære overvågning. Videnskabsmændenes advokat var professionelt rasende og filosoferede lidt over, at dette militær også skulle passe på atomvåben. Men det viste, at militærets opbevaring var utilfredsstillende, og da der heller ikke var faciliteter til de undersøgelser, indenrigsministeriet skulle fortage, skulle "The remains" flyttes.

Efteråret 1998 blev indledt med, at Indenrigsministeriet erklærede, at det sted, Kennewick-manden var fundet, ikke var 'tribal area' i nogen juridisk forstand. Dermed forsvandt dette som grundlag for at udlevere knoglerne til indianerne. Men ellers drejede efterårets konflikt sig om opbevarelsen af "The remains". Resultatet blev efter måneders kamp og dommer Jelderks' afgørelse, at knoglerne blev flyttet til Burke Museum of Natural History and Culture i Seattle, hvor de skulle opbevares og undersøges under meget store sikkerhedsforanstaltninger, indtil udleveringen var blevet afgjort.

Kennewick-mandens verdensberømmelse

Kennewick-manden blev nu to år gammel som sag, og han var nu så hot et emne, at Tri-City Herald's webside om sagen dagligt blev besøgt af 18000 mennesker fra hele verden. Kennewick-manden havde sandelig, som asadyrkerne havde sagt det, bragt et budskab, et budskab om det moderne Amerikas systemer, institutioner og holdninger. Og dertil var han blevet en turistattraktion, idet folk strømmede til Kennewick for at se det sted, han var blevet fundet. Den foreløbige kulmination på berømmelsen kom søndag den 25. oktober 1998, da sagen i 12 minutter blev behandlet i det landsdækkende program "60 minutes", og den 30. november, da

Chatters blev portrætteret i "People Magazine". To år senere i december 2000 skulle denne berømmelse bliver yderligere udbygget, da Kennewick-manden optrådte i National Geographic magazines udgaver over hele verden.

Torsdag den 29. oktober 1998 kunne Kennewick-manden endelig flyttes til Burke, og flytningen foregik under den skarpeste kontrol og med bevæbnet eskorte, ledsaget af ceremonier fra indianerne og fra asadyrkerne både ved afrejsen og ankomsten. Og her kunne asadyrkerne endelig få lov til at udføre deres ceremonier ordentligt, idet de til forskel fra de tidligere fik lov til at indtage mjød fra kohorn. Disse optrin blev fulgt af et meget stort presseopbud.

Den nationale interesse for sagen fik også indianerne til at verdsliggøre sagens kerne. I "60 minutes" var sagen blevet fremstillet som en kamp mellem videnskab og religion, men den 5. november reagerede Antone Minthorn med at gøre det klart, at for indianerne drejede sagen sig om en kamp mellem videnskaben og loven (NAGPRA).

De første analyser

Den 17. februar 1999 blev de videnskabsfolk udpeget, som i tidsrummet mellem den 24. februar og den 5. marts skulle udføre de første undersøgelser, og de første resultater kom da også snart efter: Kennewick-manden havde været meget muskuløs og måtte have haft stærk og permanent tandpine. Men ellers var der stilhed om "The remains", og stilheden blev forlænget af, at de videnskabelige rapporter blev stærkt forsinkede. I juli kom det dog frem, at undersøgelserne ikke definitivt havde kunnet afgøre, om Kennewick-manden var mere end 500 år gammel, hvorfor yderligere undersøgelser måtte igangsættes. Dette ville betyde kulstof-14 undersøgelse, og dermed ødelæggelse af ca. 20 gr. af knoglerne. Før dette blev igangsat, var der forhandlinger med indianerne, der stadig var lige stærkt imod sådanne undersøgelser. Kennewick-manden kunne således fejre sin 3 års opdagelsesfødselsdag med udsigt til yderligere strid og undersøgelser. Samtidig kunne regeringsundersøgelsens leder, McManamon, meddele, at undersøgelserne havde vist, at "The remains" hverken havde indianske eller kaukasoide (europæiske) træk, men mere syntes at ligne nogle folk, der engang beboede det nordøstlige Asien. Dertil syntes Kennewick-manden at være blevet begravet på stedet, hvorfor der kunne ligge flere rester i det område, som militæret havde begravet under mere end 800 tons klipper.

Udsigten til, at der skulle gå endnu flere år, før sagen blev afgjort, fik de arkæologer og antropologer, der lige fra starten havde lagt sag an mod militæret, til at kræve sagen genoptaget, da de frygtede, at flere af dem ville blive for gamle til at undersøge noget som helst, før udleveringssagen fandt sin afgørelse. Der måtte ske noget nu. Og også asadyrkerne kom på banen med et forlangende om, at der nu blev foretaget en DNA-analyse på knoglerne, så "Den der har rejst langt"s tilhørsforhold til europæerne kunne afklares.

Og nu var også dommer Jelderks' tålmodighed ved at slippe op. Han satte den 24. marts 2000 som seneste dato for regeringens beslutning om udlevering, og hvis der ikke på det tidspunkt var kommet en afklaring, var det at betragte som et afslag over for videnskabsfolkene, som derefter kunne anlægge sag. Udsigterne for sagsanlæg og sagens gang gennem domstole på forskellige niveauer var, at sagen måske ville vare endnu 10 år, før en endelig afgørelse kunne nås.

Den 4. oktober 1999 kom endelig rapporten fra de regeringsudpegede videnskabsfolks undersøgelser. Vigtigst i forbindelse med sagen var det, at "The

remains" hverken syntes at være indiansk eller europæisk. Mest lignede han nogle polynesiske grupper og ainuerne i Japan, hvad der dog ikke udelukkede, at Kennewick-manden kunne være i familie med indianerne i det nordvestlige USA. Hermed var asadyrkerne næsten udelukket, men de insisterede dog på, at afstamningen eller familieskabet blev sikret ved DNA-analyser.

Kulstof-14 og DNA-analyser

I januar 2000 tog regeringen fat på det næste trin i undersøgelserne, forsøget på at bestemme Kennewick-mandens moderne efterkommere. Og dette skete endog før resultaterne fra de nye kulstof-14 analyser forelå. To DNA-eksperter blev udpeget til at vurdere værdien af en DNA-analyse af knoglerne. Samtidig blev fire eksperter - to arkæologer, en lingvist og en historiker - udpeget til at udarbejde baggrundsmateriale for en nærmere bestemmelse. Det drejede sig om moderne indianeres skelettyper, således at Kennewick-mandens skelet kunne sammenlignes hermed; om en traditionshistorisk analyse af indianerne i Columbia Basin, så man kunne vurdere, hvor længe de havde levet i området; om den sproglige udvikling for evt. at finde et fælles 'ursprog' for områdets spredte grupper; og om at redegøre for Columbia Basin stammernes forhistorie ud fra fysisk antropologiske og arkæologiske studier. Dette materiale skulle så sammen med de øvrige informationer gøre det muligt for regeringen at bestemme Kennewick-mandens kulturelle tilhørsforhold. Materialet skulle ligge i udkast medio januar og være færdigt en måned senere.

Men nu faldt en af parterne fra. Den 12. januar 2000 meddelte asadyrkernes leder, Stephen McNallen, at de trak sig ud af sagen på grund af manglende penge, tid og energi. Så var der kun to parter igen.

Den 13. januar forelå kulstof-14 analysernes resultater, og de førte til en aldersbestemmelse, som svarede til den allerede kendte. Kennewick-manden var mellem 9.300 og 9.500 år gammel og således en 'Native American'. I en pressemeddelelse fra de konfødererede stammer i Umatilla gav nogle tilfredse indianere udtryk for den overbevisning, at videnskabsmændenes idé om, at "Den gamle" var europæisk, hermed endegyldigt var tilbagevist.

Som næste trin skulle tilknytningen til en nulevende indianergruppe undersøges. Om en DNA-analyse ville blive nødvendig, skulle afgøres i løbet af januar måned. Sagen kunne således nu fortsætte, efter at 3_ års arbejde havde vist, at Kennewick-manden var mere end 500 år gammel.

Den 31. januar 2000 meddelte indenrigsministeriet ved Frank McManamon, at en DNA-analyse ville blive nødvendig for at bestemme Kennewick-mandens tilhørsforhold i form af hans "biologiske og genetisk racemæssige afstamning". Begrundelsen var, at eksperterne havde udtalt, at man under forudsætning af, at man kunne finde noget rent DNA, kunne se, om træk, som var unikke for indfødte amerikanere - i det mindste i forhold til afrikanere og europæere - også fandtes i Kennewick-manden. Beslutningen var foreløbig, idet den endelige beslutning først ville blive taget to uger senere efter konsultationer med indianerne.

DNA-analysen var jo netop, hvad indianerne i alle de år havde kæmpet imod, og de meddelte nu, at de ikke mente, at DNA-analyser kunne vise mere, end man allerede vidste, lige som en sådan undersøgelse ikke var videnskabelig forsvarlig fordi: 1) der sandsynligvis ikke var uforurennet DNA tilbage i knoglerne; 2) der kun kunne vises noget om race, hvad der ikke var det samme som kultur; og

3) at det eneste mulige resultat ville være, at DNA'et svarede til andre indfødte amerikaneres, hvad der jo var overflødig, da man allerede havde konstateret, at "Den gamle" var indfødt amerikaner. Dertil kom, at indianerne ikke ville have deres identitet reduceret til en serie genetiske koder.

Og indianernes rådgivere fulgte op på dette. Kultur kan ikke bestemmes biologisk, så det, der nu skete, var, at de videnskabelige undersøgelser, modparten hele tiden havde ønsket, blev udført. Videnskaben havde således ad bagdøren fået, hvad den ikke kunne få ad fordøren, hvortil regeringens talskvinde, Stephanie Hanna svarede, at det kunne man jo ikke vide, før man havde prøvet det. Og Minthorn fulgte op på dette med en konstatering af, at der herved var skabt en præcedens for behandlingen af alle fremtidige fund af efterladenskaber af indfødte amerikanere, hvorved indianerne reelt var blevet frataget deres mulighed for at beskytte deres forfædre. Dette blev dog afvist af Stephanie Hanna med henvisning til, at Kennewick-manden var noget helt specielt.

Endelig måtte en DNA-analyse medføre, at sagens afgørelse igen blev udsat i mindst seks måneder, hvad McManamon ville bede dommer Jelderks om. Dette reagerede antropologerne straks på, idet de mente, at det var endnu en måde at forhindre udefrakommendes adgang til at analysere knoglerne, ligesom den stadige udsættelse af afgørelsen kunne føre til, at ingen af de interesserede videnskabsmænd ville få mulighed for at undersøge knoglerne, før disse videnskabsmænd skulle pensioneres.

I begyndelsen af marts faldt der så igen ro over sagen. Dommer Jelderks besluttede den 8. marts, at fristen for regeringens indstilling blev forlænget med et halvt år til den 24. september 2000. Myndighederne skulle også lave en præcis tidsplan og afrapportere til dommeren, så det blev forhindret, at de yderligere kunne forlænge sagen. En række protester fra såvel indianere som videnskabsmænd blev afvist, ligesom regeringsrepræsentanterne slap for at skulle svare på, hvad der ville ske, hvis Kennewick-manden ikke kunne henføres til nogen nulevende indianergruppe.

I april var de otte deltagende videnskabsfolk udpeget, og den 18. maj blev knogleprøver sendt til University of California, University of Michigan og til Yale University med henblik på DNA-test. I begyndelsen af august stod det klart, at det ville blive en meget vanskelig proces på grund af forureningen af knoglerne. Der var simpelthen så meget DNA fra moderne tid, at det var vanskeligt at finde det originale.

Den første afgørelse

Mens man ventede på DNA-analysernes resultater blev der truffet afgørelse i en tilsvarende sag fra Nevada, hvor en 9.400 år gammel mumie - "Spirit Cave Man" - havde været genstand for den samme strid gennem fire år. Fallon Paiute-Shoshone stammen havde krævet ret til at begrave mumien, men her blev det besluttet ikke at udlevere mumien til indianerne. Denne mumie blev fundet i 1940, og havde ligget på Nevada State Museum siden. I 1994 blev der foretaget en kulstof-14 analyse, der viste, at der var tale om et 9.400 år gammelt lig.

I begyndelsen af september kom det frem, at de tre laboratorier, der forsøgte at identificere DNA i Kennewick-mandens knogler, ikke havde haft held med sig. De ville dog fortsætte frem til den 24. september, hvor indenrigsministeriets beslutning skulle foreligge.

Mandag den 25. september 2000 forelå så endelig indenrigsministeriets i

årevis ventede afgørelse, efter at det var blevet klart, at man ikke kunne uddrage brugbart DNA fra Kennewick-mandens knogler. Kennewick-manden skulle ifølge talsmanden, Bruce Babbitt overgives til indianerne, som havde beboet området og fisket og jaget her i årtusinder. Det havde især været de geografiske faktorer og indianernes myter, der havde overbevist ham om tilhørsforholdet. Dette udfald af sagen var indianernes repræsentanter naturligvis glade for, og de gav udtryk for, at "Den gamle" straks ville blive begravet. Og ved en ceremoni på findestedet udtrykte repræsentanter for indianerne glæde over, at arkæologi ikke havde magten over troen.

Også videnskabsfolkene var glade for beslutningen, for nu kunne sagen endelig tages ud af militærets og ministeriets hænder og bringes for en dommer.

Men situationen var ikke helt uproblematisk for indianerne. Skelettet skulle jo begraves helt, men det manglede som tidligere nævnt de lårbensknoglestykker, som var forsvundet under indianernes afholdelse af ceremonier 2 år tidligere, og som måske var de eneste knoglestykker, der kunne indeholde DNA. Nu måtte FBI i gang med sagen for at finde tyven.

Er vikinger indfødte amerikanere (indianere)?

Der var nu lagt op til, at dommer Jelderks kunne gå over til en egentlig sagsbehandling, og den 25. oktober blev sagen genoptaget med en statuskonference, efter at have ligget stille siden 1996. Her krævede Jelderks klarhed over begrebet 'Native American' i Justitsministeriets fortolkning. Han formulerede sit spørgsmål til ministeriets jurister på den måde, at han ønskede at vide, om efterladenskaber fra vikingernes besøg omkring år 1000 skulle betragtes som 'Native American' og i givet fald udleveres til indianerne, som så kunne begrave dem. Da regeringsjuristerne bekræftede dette, bad Jelderks indianernes advokater om at redegøre for, om det også var deres holdning, da dette ville kunne få betydning langt ud over sagen om Kennewick-manden.

Og her står sagen så nu ved udgangen af år 2000. Der er udsigt til yderligere måske fem års juridisk tovtrækkeri, før Kennewick-manden og det stykke historie, han kan give anledning til, finder sin endelige ejer. Og med den afgørelse vil det endvidere blive afgjort, hvem man i U.S.A. mener skal have retten til historien, og hvem der skal dømme i en sag om retten til forhistorien. Specielt spændende for os her i Norden kan det naturligvis blive, hvis der findes efterladenskaber af en død viking i Amerika, hvorved vikingerne bliver til indianere og indianere til vikingernes nærmeste efterkommere. Ikke blot vil det måske kunne løse nogle problemer for nordboarkæologien, men det vil også bringe den gamle Hugo Grotius (1583-1645), der i 'De Origine Gentium Americanarum' fra 1642 skrev, at de nordlige indianere stammede fra vikingerne, til ære og værdighed igen og dermed gøre indianerne til vore nordiske brødre, ja måske endog os selv til indianere. Og så kan vi vel her i Norden gøre krav på samtlige indianerfund i Amerika, hvis vi da vil betale de ca. \$500.000, det koster pr. år i advokatudgifter at være part i dette spil.